

Všetko čo ste chceli vedieť o sektách, ale nemali ste sa koho spýtať

- Úvod – alebo pár slov na začiatok.
- Krátka exkurzia do problematiky siekt.
- Prečo majú zhubné kulty a sekty u nás úspech?
- Prečo je dôležité hovoriť o zhubných kultoch a sektách?
- Kto je najviac ohrozený?
- Aké sú charakteristické znaky deštruktívnej skupiny?
- Ako sa prejavuje psychická manipulácia?
- Ako prebieha získavanie nových členov?
- Ilustrácia deštruktívnej skupiny – alebo viete čo je to CARP klub?
- Koľko typov zhubných kultov a siekt poznáme?
- Je možné deštruktívnu skupinu opustiť?
- Majú bývalí členovia siekt nejaké problémy a trvalé následky?
- Ako sa môžeme chrániť? Ako môžeme pomôcť sebe aj svojim blízkym?
- Odporúčame na prečítanie – literatúra kde sa dozviete viac
- Kde môžete hľadať kontakty, informácie a pomoc?

Autori: Mgr. Ivana Škodová, pedagogička – predsedkyňa o. z. INTEGRA.

Mgr. Zuzana Škodová, psychologička – odborná konzultantka o. z. INTEGRA

Tím dobrovoľníkov – študentov UMB FHV– spolupracujúcich s o. z. INTEGRA

Úvod – alebo pár slov na začiatok

Po niekoľkoročných praktických skúsenostiach s činnosťou deštruktívnych kultov a siekt v našej poradni a informačnom centre sme sa rozhodli vydať tento informačný materiál. Podľa množiacich sa problémov konkrétnych ľudí, ktorí sa na naše Centrum obracajú o pomoc sa nám zdá sa, že problém ohrozenia každého z nás je stále aktuálny. Pritom na Slovensku neexistuje ani jedno profesionálne pracovisko, ktoré by ponúkalo špecifickú pomoc a výstupové poradenstvo pre ľudí závislých na zhubných kultoch a sektách. Problematika pôsobenia deštruktívnych skupín je veľmi rozsiahla a pri ich skúmaní narážame aj na niektoré úskalia a nevyjasnené otázky.

Uznávame, že otázka duchovného života človeka – jeho osobnej viery a života v nejakom spoločenstve je vecou slobodného rozhodnutia každého z nás. Toto právo nám zaručuje aj Deklarácia ľudských práv aj naša Ústava. Je však tiež zrejmé, že právo veriť podľa svojej voľby neopravňuje človeka v mene tejto viery konať bezohľadne a manipulovať iných tak, aby tomu uverili tiež.

Čo teda s tým, keď nejde o slobodné rozhodnutie človeka? Keď je psychickou manipuláciou nejakého vodcu a jeho totalitného spoločenstva o svoju slobodu v duchovnom živote oberaný bez toho, aby s tým súhlasil a uvedomoval si to? Kam siahajú hranice našej tolerancie voči takémuto správaniu? Sekty predsa neporušujú žiadne zákony (aspoň podľa nášho súčasného zákonodarstva) - je však ich správanie morálne? A ako spoznáme, že ide o deštruktívne spoločenstvo a psychickú manipuláciu?

V snahe hľadať odpovede na tieto otázky vám ponúkame aspoň základné informácie o deštruktívnych sektách. Podľa našich skúseností je tento problém stále málo známy a podceňovaný vo svojich možných (niekedy bohužiaľ aj katastrofálnych) dôsledkoch. Že sa ešte na Slovensku nestala vážna tragédia v súvislosti s činnosťou týchto deštruktívnych spoločenstiev nie je dôvodom na podceňovanie ich vplyvu.

Vedieť viac, pochopiť súvislosti a dokázať povedať „NIE“, je základným princípom prevencie aj pomoci. Jedna z mála možností ochrany a pomoci sebe aj svojim blízkym je informovanosť.

Náš materiál je určený najmä mladým ľuďom, ich rodičom ale aj širokej verejnosti. Pri koncipovaní obsahu a výbere informácií sme vychádzali najmä z otázok, ktoré zaujímajú mladých ľudí pri besedách a diskusiách na tému zhubné kultu a sekty.

Tento dokument vznikol za finančnej podpory Európskeho spoločenstva, Komunitnej nadácie Zdravé mesto Banská Bystrica a Nadácie pre deti Slovenska z fondu Hodina deťom. Tu vyjadrené názory sú názormi o. z. INTEGRA, a preto ich v žiadnom prípade nemožno považovať za odraz oficiálneho názoru podporujúcich organizácií.

Vďaka tejto podpore sme zriadili Informačné a poradenské centrum spojené s linkou dôvery, v ktorom spolupracujeme s mladými dobrovoľníkmi – študentmi UMB.

Pokiaľ chcete aj Vy podporiť našu činnosť, môžete nám začiatkom každého roka pri daňovom vyúčtovaní poukázať 1% zo svojej odvedenej dane prostredníctvom svojho Daňového úradu alebo zamestnávateľa na naše občianske združenie INTEGRA – Centrum prevencie v oblasti siekt v Banskej Bystrici, IČO: 37817001.

Dobrovoľné dary nám môžete poukázať priamo na číslo nášho účtu 5128142/5200 v OTP Banka Slovensko, pobočka v Banskej Bystrici na Námestí SNP.

Získané peniaze použijeme na nákup odbornej literatúry do našej knižnice a rozmnožovanie ďalších informačných materiálov.

Ďakujeme vám všetkým za podporu

Malá exkurzia do problematiky siekt

Vymedziť presne a jednoznačne čo je to sekta je veľmi náročné. Na sekty sa môžeme pozerieť ako na problém právny, religionistický, teologický, sociologický, psychologický, medicínsky, atď. a každý by zdôrazňoval inú oblasť tejto témy.

Orientáciu sťažuje aj skutočnosť, že mnohé súčasné náboženstvá (kresťanstvo nevynímajúc) vo svojich počiatkoch vyvíjali svoju činnosť ako sekty. V pôvodnom význame slova je **totiž sekta náboženská obec líšiaca sa vierovyznaním a obradom od oficiálnej materskej cirkvi alebo uzavretá skupina, ktorá sa odštiepila od nejakej organizácie.**

Podľa tohoto vymedzenia je sektou každá skupina, ktorá sa oddelí pod vedením nejakého charizmatického vodcu od etablovaného náboženstva, vytvorí pevnú mocenskú štruktúru a nemenné zákony. Akonáhle sa takáto skupina začne otvárať a prehodnocovať svoju štruktúru a pravidlá, začína sa vytrácať fundamentalizmus. Pokiaľ je ochotná spolupracovať s inými skupinami aj s nečlenmi a rešpektovať slobodu jednotlivca, má veľkú šancu stať sa postupne bežne uznávaným náboženstvom.

Zmeny v takýchto spoločenstvách nastávajú aj po smrti pôvodného vodcu. Buď sa ujme vlády jeho určený nástupca, skupina blízkych spolupracovníkov alebo iný samozvaný vodca. V niektorých prípadoch sa spoločenstvo postupne rozpadne a zanikne.

Je preto možné, že niektoré spoločenstvá, ktoré dnes zaraďujeme medzi zhubné a deštruktívne kultúry a sekty vo svojom vývoji prekonajú vlastné obmedzenia a stanú sa novými náboženskými smermi. Záleží na tom, či im širšia spoločnosť poskytne spätnú väzbu a dané spoločenstvo konštruktívnu kritiku prijme a prehodnotí svoje praktiky.

Objektívne treba povedať, že je to proces veľmi zdĺhavý, ťažký a málokedy zatiaľ došlo k zdravej transformácii.

Existujú však aj opačné prípady a bohužiaľ sú oveľa častejšie. Stáva sa i v súčasnosti, že sa v rámci nejakej cirkvi (alebo aj mimo nej) začne tvoriť skupina so všetkými znakmi sekty. Väčšinou sa od pôvodnej cirkvi oddelí pod vedením autoritatívneho vodcu a stáva sa skupinou, ktorá používa manipuláciu a uzatvorí sa pred kritikou a spoluprácou.

Takto vznikajú u nás niektoré Kresťanské spoločenstvá. Iným príkladom je sekta „Obnova Desatora Božích prikázaní“, ktorú založili v Ugande traja kňazi a dve mníšky vylúčení z radov rímskokatolíckej cirkvi - skončila v marci 2000 hromadnou samovraždou asi 770 členov. Podobne z Cirkvi Adventistov siedmeho dňa sa odštiepilo množstvo odnoží – jedna z nich, tzv. davidovská vetva, pod vedením Davida Koresha skončila smrťou 86 ľudí.

Celý problém ešte viac komplikuje aj skutočnosť, že keď je nejaká cirkev alebo náboženská spoločnosť oficiálne zaregistrovaná podľa zákona ako legálna, to ešte vôbec neznamená, že nemá deštruktívne alebo zhubné dôsledky pre život svojich členov.

Na Slovensku je registrovaná ako cirkev Náboženská spoločnosť Svedkovia Jehovovi, v Českej republike Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní – tzv. Mormóni, Náboženská spoločnosť Svedkovia Jehovovi aj Novoapoštolská cirkev.

Platí, že kvalitné náboženské spoločenstvo vedie svojich členov k postupnému vývoju v duchovnej oblasti - k sebareflexii, tolerancii, hľadaniu súvislostí. Veriaci má možnosť slobodne myslieť a byť sám sebou. Takáto skupina sa neuzatvára a nepoužíva fyzický či psychický nátlak na svojich členov.

Pokiaľ budeme používať slovo sekta, budeme tým myslieť **manipulatívnu, totalitnú, autoritársku skupinu alebo spoločenstvo so škodlivým, deštruktívnym vplyvom na integritu a identitu človeka.** Bez ohľadu na to, či pôjde o skupiny pseudoterapeutické, náboženské, komerčné, ekonomické alebo politické.

Takúto skupinu môžeme zjednodušene kvôli zrozumiteľnosti charakterizovať štyrmi základnými znakmi:

1. má svojho vodcu (alebo skupinové vedenie), ako **jedinú pravú** autoritu rozhodujúcu o všetkom čo sa v skupine deje, často sú mu pripisované božské vlastnosti;
2. má svoju ideológiu – **jediná pravá**, nemenná pravda, o ktorej sa nepochybuje ;

3. skupina je elitná – **jediná pravá**, vyvolená pre spásu a vyriešenie všetkých problémov. Uzatvára sa a nespolupracuje s inými spoločenstvami, vonkajší svet považuje za nepriateľský, má vlastnú prísnu hierarchickú aj organizačnú štruktúru;
4. na získavanie nových členov a ich udržanie v závislosti na skupine a vodcovi sa používa **psychická manipulácia**.

Okrem svojho vnútorného vývoja a zmien, majú sekty aj svoju modernú históriu v súčasnom spoločenskom kontexte. Tá však bežnému človeku komplikuje orientáciu v jednotlivých skupinách, pretože často dochádza k rôznym zmenám v názvoch.

- **V 60. a 70. rokoch** bol rozvoj siekt veľmi ovplyvnený hnutím hippies a tzv. beat generation, ktoré boli vyjadrením protestu proti konzumnej spoločnosti, orientovali sa na rozvoj alternatívnej kultúry, na východné ideológie a filozofické smery. Preto v tomto období bola väčšina siekt orientovaná na východné náboženstvá. Často sa uzatvárali so svojim guru do komunít, alebo sa indickí guruovia presídľovali do Ameriky aj Európy, kde rozvíjali svoje učenie prispôbené západnej kultúre (*Sahaja joga; Joga v dennom živote; Sri Chinmoy; Medzinárodná spoločnosť pre vedomie Krišnu – ISKON; Transcendentálna meditácia – TM - Maharisi Mahes Yogi; Božie deti – Rodina lásky – Rodina; Cirkev zjednotenia - Hnutie zjednotenia – Moonisti*).
- **V 80. rokoch** sú, vzhľadom na globalizáciu sveta, sekty viac synkretické (učenie je pomešané z viacerých, aj navzájom si odporujúcich náboženských smerov a ideológií). Rozvoj psychologických vied znamenal aj ich zneužívanie v rôznych liečebných a pseudopsychoterapeutických sektách (*Bhagwan Shree Rajnees – Osho International; Scientologická cirkev - Dianetika; EST – Erhardov výcvikový seminár – Forum – Centers Network*). V tomto období sa masívne rozvíja „filozoficko-nábožensko-okultné“ hnutie známe ako *NEW AGE*, ktoré ovplyvnilo rozvoj mnohých siekt.
- **90. roky** sú obdobím prudkého technologického a ekonomického rozvoja, čo sa opäť odráža v rozvoji tzv. komerčných kultov (*Amway, Herbalife, GEPM*) a v súčasnosti sa rozvíjajú priemyselné kulty, ktoré sa snažia ovládnuť ekonomiku celých odvetví (*Scientologická cirkev, organizácie zneužívajúce multilevel marketing – MLM*).

Prečo majú zhubné kulty a sekty u nás úspech?

Deštruktívne spoločenstvá majú svoj zenit vo vyspelých krajinách už za sebou - ich počet sa napriek tomu odhaduje len v USA zhruba na 3000. Stále vznikajú nové, niektoré zanikajú, takže je skutočne ťažké mať prehľad o ich činnosti.

Ich úspech v postkomunistických krajinách má podľa nášho názoru aj širšie súvislosti. S istou dávkou nadsádzky a zjednodušenia môžeme tvrdiť, že sme všetci prežili v nedávnej minulosti značnú časť života v „sekte“. Mali by sme teda vedieť, aké neblahé dôsledky to so sebou prináša.

Žili sme predsa 40 rokov v totalitnom režime, ktorý v mnohom napĺňa znaky zhubných a deštruktívnych siekt. Mali sme svojho jediného vodcu, bola platná jediná ideológia, žili sme v uzavretom spoločenstve s pocitom výlučnosti. Cenzurovali nám informácie, rozhodovali, s kým sa môžeme beztretno stýkať, kam môžeme cestovať, čo môžeme čítať – celý náš život bol ovplyvňovaný „nepísanými“ pravidlami, ktorých porušenie sa trestalo. Psychicky sme boli manipulovaní dennodenne, ale málokto si to plne uvedomoval.

Všetky uvedené znaky sú charakteristické pre deštruktívne spoločenstvá s vážnym dopadom na fyzické i psychické zdravie človeka, na súkromný aj profesionálny život, na slobodu myslenia a rozhodovania. Aké dôsledky to zanechalo v každom z nás? V celej postkomunistickej spoločnosti?

Po zvrate spoločenských podmienok dochádza postupne k zmene objektívneho stavu spoločnosti, ktorú každý z nás inak prežíval a prežíva. Rozpadli sa a zanikli zabehnuté normy a hodnoty (nech akokoľvek pochybné) platné 40 rokov, v ktorých sme sa dokázali orientovať. Narušili sa dlhotrvajúce spoločenské vzťahy aj dynamika rozvoja spoločnosti – postupné, plynulé zmeny vystriedalo obdobie rýchlych a dramatických zmien striedajúce sa so stagnáciou. Toto všetko sa prejavuje nedostatkom harmónie v rozvoji celej spoločnosti.

Človek tieto historicky významné a výrazné zmeny v spoločnosti môže subjektívne vnímať ako stav ohrozenia, neistoty a nestálosti. Môže prežívať pocit morálnej prázdnoty, nedôveru k ľuďom aj novovznikajúcim inštitúciám. Takéto subjektívne prežívanie navodzuje pocit osamelosti, bezmocnosti a rozpoltený vzťah k prežívanej realite aj spoločnosti.

Toto všetko tvorí živnú pôdu pre úspech deštruktívnych spoločenských, ktoré ponúkajú okamžité, jednoduché vyriešenie všetkých (aj celosvetových) problémov a pocit ochrany vodcom a jeho spoločenstvom.

K úspechu siekt prispievajú aj mýty, prijímané ako všeobecne uznávaná pravda:

1. mýtus: Človek je tvor racionálny

Často vychádzame z mylného predpokladu (mýtu), že človek je tvor racionálny a že si sám rozumovo vybral členstvo v nejakej pochybnej skupine. Náš omyl spočíva v tom, že nevidíme súvislosť medzi psychickou manipuláciou a jej silným vplyvom na rozumové správanie a rozhodovanie človeka. Obyčajným cieľeným zasahovaním do fyziológie človeka (napríklad nedostatok spánku a jedla, zmena prostredia, únava) sa rozkladá jeho racionalita.

2. mýtus: Mne sa to nemôže stať

Mnohí z nás sú tiež presvedčení o vlastnej nezraniteľnosti, čo sa prejavuje tvrdením: „Mne sa to nemôže stať.“ Bohužiaľ môže. Každému z nás.

Voči psychickej manipulácii nie je totiž nikto z nás imúnny. Uvedomiť si túto skutočnosť je dôležité pre vlastnú ochranu. Zvyčajne veríme, že sme silnejší a lepší ako ostatní a človeka, ktorý podľahne manipulácii a skončí v sekte máme sklon obviňovať z jeho vlastnej slabosti a zlyhania. Pritom pravda je taká, že pôsobenie psychickej manipulácie sa deje na podvedomej úrovni a môže jej podľahnúť každý z nás aj v priebehu krátkeho času.

3. mýtus: Náboženská viera ochraňuje pred vplyvom siekt

Na Slovensku sa podľa posledného sčítania ľudu hlási vyše 80 % obyvateľov ku kresťanstvu. Podľa ďalšieho z mýtov, veriacich ľudí ich viera automaticky chráni pred vplyvom deštruktívnych skupín. Tu musíme zdôrazniť, že prinajmenšom je dôležité hlboké zvnútornenie viery a nie jej vonkajškové prejavy, ktoré sme často náchylní považovať za dôkaz viery svojej aj iných.

Výskumy z deväťdesiatich rokov v USA však uvádzajú, že až 72,1% bývalých členov sekty Church Universal and Triumphant pochádzalo pôvodne z kresťanského prostredia.

Sú to výsledky vnášajúce pochybnosti do presvedčenia o ochrane vplyvu viery a náboženstva a sú hodné ďalšieho skúmania v našich slovenských podmienkach.

4. mýtus: Manipulovať je „normálne“

Vo verejnosti prevláda aj názor, že psychická manipulácia je každodennou súčasťou nášho života. Sprewádza nás predsa od narodenia a tak je „normálne“, že manipulujeme a sme manipulovaní všetci a neustále, či už médiami, reklamou, politikmi alebo aj svojimi blízkymi. Takéto zovšeobecňovanie a zľahčovanie prináša so sebou nebezpečie, pretože sa znižuje naša citlivosť a ostražitosť voči manipulatívnej správaní. Hľadanie hraníc je veľmi obtiažne. Dajú sa vôbec nájsť nejaké rozdiely medzi manipuláciou „všedného dňa“ a manipuláciou, ktorá sa deje v deštruktívnych sektách?

Napriek tomu, že považujeme každé manipulatívne správanie za nemorálne musíme priznať, že občas sa kdeko uchyluje k psychickej manipulácii – deštruktívny charakter však nadobúda vtedy, keď sa permanentne opakuje. Človek sa niekedy v určitých okamihoch, povedzme v náhlej zlosti, správa manipulatívne. Po takomto záchvate manipulácie si však

zvyčajne sputuje svedomie a snaží sa nejakou formou ospravedlniť, prípadne vysvetliť alebo zmeniť svoje nevhodné správanie. U manipulátora je to inak.

Nedá sa však všeobecne, presne a jednoznačne stanoviť rozdiel medzi slovami **manipulovať** a **byť manipulátorom**. **Manipuluje** občas každý z nás – tak sa niekedy správame (či už vedome alebo nevedome), keď v určitej situácii, vo vzťahu k niekomu, chceme získať výhody alebo presadiť svoj zámer. Je to vlastne prechodná forma správania, ktorú potom zväčša oľutujeme. **Byť manipulátorom** znamená neustále zneužívanie všetkých ľudí v okolí na dosiahnutie svojich cieľov. Manipulátor na to používa všetky možné dostupné prostriedky, či už fyzické alebo psychické, bez ohľadu na morálku a mravnosť.

Je teda rozdiel niečo **občas urobiť** a skutočne **byť niečím** ako charakteristika osobnosti vo svojej podstate. Ak občas niekto niekomu niečo závidí, to ešte neznamená, že je závistlivec. Z toho, že niečo urobíme jednoznačne nevyplýva, že takými aj naozaj sme.

5. mýtus: Každý vodca sekty je charizmatická osobnosť

Niektorí autori (Zdeněk Vojtíšek) upozorňujú na to, že členovia skupiny si z vodcu manipulanta a charizmatickú osobnosť môžu vytvoriť aj sami. Stáva sa to vtedy, keď mu začnú pripisovať nadprirodzené schopnosti a vlastnosti, ktoré v skutočnosti on nemá (len o nich dokáže zanietene a oduševnene rozprávať). Vytvorí si takto z neho „boha“ a tým sa vodca stáva absolútnou autoritou, ktorej sa členovia plne oddávajú a podriaďujú. Prvotný impulz na deformáciu vzájomného pôsobenia vyšlú teda ľudia „zdola“. Pokiaľ vodca tieto názory svojich stúpcov nevyvráti, podľahne im a začne zneužívať svoj vplyv a uplatňovať neobmedzenú moc, spoločenstvo sa stáva totalitnou sektou.

Vodca potom už len udržuje svoju „charizmu“ a moc obnovovaním apokalyptických predpovedí, neustálymi nečakanými zmenami v organizácii a extrémnymi skúškami viery, ktoré hlása ako božiu vôľu.

Prečo je dôležité hovoriť o sektách?

Preto, lebo (bez toho, že by sme chceli preceňovať vplyv siekt a dramatizovať situáciu) častokrát ide o fyzické alebo psychické zdravie človeka ba aj priame ohrozenie jeho života.

Túto tému považuje za dôležitú aj Európsky parlament - 22. 6. 1999 bola prijatá Rezolúcia o kultoch v Európskej únii. Vyzývajú v nej členské štáty na poskytovanie prístupu k objektívnym informáciám o týchto skupinách. Mimovládne organizácie vyzývajú aby podporovali informačné a poradenské aktivity, ktoré umožnia voľný vstup a výstup z kultu.

Oproti Európe máme ešte čo doháňať aj v tejto oblasti – *napríklad v Nemecku je 80 rôznych mimovládnych organizácií aj štátnych úradov zameraných na informovanie a pomoc ľuďom v oblasti siekt* – u nás sa dajú spočítať na prstoch jednej ruky. Počet siekt je mnohonásobne vyšší. Na Slovensku sa odhaduje existencia a pôsobenie minimálne 25 - 40 deštruktívnych spoločenstiev (v Čechách asi 60). Väčšinou sú zaregistrované ako občianske združenia.

1. Ohrozené je psychické zdravie

Objektívne treba povedať, že mnohí ľudia, ktorí sa pripoja ku sekte prežívajú v prvom období pocity subjektívneho šťastia. Zdá sa im, že našli spoločenstvo, ktoré ich bezvýhradne prijíma a poskytuje im nový duchovný rozmer. Tento stav by sme mohli prirovnávať k pocitom silnej zamilovanosti. Človek môže pociťovať tieto emócie k vodcovi, ktorý je pre neho symbolom dokonalosti, ktorú hľadal celý život. Člen skupiny v ňom môže vidieť vysnívaného partnera alebo dokonalého otca, či matku. Väčšinou sa celá skupina stáva akoby náhradnou dokonalou rodinou. Sekta však vytvára len ilúziu lásky bez hlbšieho citu, ktorá sa neskôr mení na požiadavku absolútneho podriadenia sa a poslušnosti. Človek sa môže stať až

psychicky závislým na vodcovi alebo sekte, čo má podobné dôsledky ako ktorákoľvek iná závislosť (napríklad na alkohole, na iných drogách, hracích automatoch, a pod.).

Proces vzniku takejto závislosti na sekte sa vo všetkých smeroch podobá procesu získavania návyku na drogu. Začína prvotnou fascináciou skupinou, náukou alebo vodcom, pokračuje cez postupné zvyšovanie „dávok“ času, ktorý človek strávi v skupine až po sociálnu izoláciu. Tá môže mať podobu odchodu z rodiny, zo školy alebo zamestnania a obetovania väčšiny finančných prostriedkov pre sektu. Tak ako drogový závislý nedokáže rozprávať o ničom inom iba o droge, tak aj rozhovory so závislým na sekte sa odvíjajú len od témy jeho spoločenstvo a veci s tým spojené.

Zavislosť na sekte a vodcovi je však zákernejšia v tom, že nie je pre člena a jeho okolie na prvý pohľad taká viditeľná a jednoznačná, ako napríklad závislosť na drogách. Ľudia nemajú o závislosti na skupine skoro žiadne informácie a aj preto často nepripúšťajú žiadnu potrebu odbornej pomoci alebo liečenia. Ba naopak. Členovia siekt ponúkajú pomoc a upozorňovanie na nebezpečie odmietajú. Vnímajú to ako potvrdenie „naočkovaného“ obrazu vonkajšieho nepriateľa a utvrdzujú sa tým o správnosti svojej nastúpenej cesty.

Ohrozenie psychického zdravia spôsobuje aj dlhodobý stres, vyčerpanie a únava, ktorú členovia v sekte zažívajú. To niekedy vedie k prepuknutiu psychického ochorenia, ktoré môže byť priamym dôsledkom života v takomto pochybnom spoločenstve.

Psychika človeka je pod vplyvom systematickej manipulácie ohrozená aj tým, že človek postupne stráca svoju pôvodnú identitu. Stráca svoje vlastné „JA“ bez toho, aby si to uvedomoval a je postupne „preprogramovaný“ do tzv. kultovej identity. Ide o proces, ktorý sa podobá klonovaniu. Stráca sa individualita jednotlivca a zostáva len masa ľudí, kde sa každý rovnako správa, rovnako myslí aj cíti. Príslovia: „Podobajú sa ako vajce vajcu.“ alebo „Ako by ich jedna mater mala.“ pomerne výstižne pomenúvajú takúto premenu.

Viacere psychologické výskumy potvrdzujú, že ex-členovia siekt majú aj po opustení sekty rôzne psychické problémy: depresie, strach, sú ľahko zraniteľní, majú narušené medziľudské vzťahy, sú nerozhodní až pasívni a neschopní spontánne prežívať svoj život.

2. Ohrozené je fyzické zdravie

Niektoré sekty neuznávajú klasickú medicínu, ba priam zakazujú návštevu lekára (*Kresťanská veda*) alebo sľubujú vyliečenie všetkých chorôb (*Sahadža joga s vodkyňou Šrí Matadží Nirmala Devi; Sáthja Sai Baba*). Iné odmietajú niektoré lekárske zákroky napríklad očkovanie, transplantácie alebo transfúziu krvi (*Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia*), čím v konečnom dôsledku ohrozujú nielen zdravie ale aj životy svojich členov.

Bývalí členovia často trpia chorobami zapríčinenými stresom, ako sú vredová choroba žalúdka a dvanástnika, bolesti hlavy, vysoký krvný tlak. Ich imunitný systém je veľmi oslabený podvýživou a nedostatkom spánku, takže oveľa skôr podľahnú bežným chorobám ako je napríklad chrípka. V niektorých prípadoch môže dôjsť aj k zmenám telesnej hmotnosti, kožným ochoreniam, u žien k nepravidelnostiam v menštruačnom cykle atď.

3. Ohrozenie života

Podľa dostupných informácií bolo v rokoch 1969 - 2000 spáchaných na celom svete asi 2066 hromadných vražd a samovražd príslušníkov siekt a zhubných kultov. Sú to údaje, kde bola dokázaná priama súvislosť so sektami. Uvedieme len niekoľko príkladov do akých extrémov môže priviesť fanatická oddanosť členov sekty svojmu vodcovi, či iracionálne presvedčenia o blížiacej sa apokalypse:

- **1969:** svet filmu *hlboko zasiahla smrť tehotnej herečky Sharon Tateovej, brutálne zavraždenej Charlesom Mansonom satanistickým prorokom a žiakom Szandora La Veya – autora kultového spisu Satanská biblia;*

- **18. november 1978:** 913 členov žijúcich v komunite Svätyňa ľudu (z toho 260 detí) zomrelo v dôsledku rituálnej hromadnej samovraždy otravou kyanidom v Guyajane – vodcom bol bývalý protestantský pastor Jim Jones, ktorý sa prehlasoval za Boha;
- **13. máj 1985:** pri policajnom útoku proti „antitechnologickej“ skupine Move zahynulo 11 ľudí, pričom vznikli škody za 10 miliónov dolárov;
- **1. november 1986:** po smrti svojho guru spáchalo rituálnu samovraždu upálením 7 žien z japonskej sekty Miči No Tomo Kjókai (Cirkev priateľov pravdy);
- **19. apríl 1993:** sekta z hory Carmel blízko texaskej lokality Waco – Davidiáni „vojaci pána“, sa pod vedením svojho vodcu Davida Koresha zabarikádovали ozbrojení vo svojom chráme – sedem týždňov odolávali jednotkám FBI v očakávaní konca sveta. Bilancia obliehania Waca: 86 osôb -- mužov, žien, včítane 17 detí zahynulo v plameňoch;
- **4. – 5. október 1994:** vo Švajčiarsku spáchalo rituálnu samovraždu 48 príslušníkov Rádu Chrámu slnka v očakávaní, že sa prebudia v novom svete na planéte Síríus;
- **23. december 1995:** neďaleko dediny Saint-Pierre-de-Chérennes objavila polícia 16 ohorených tiel, rozložených do symbolického kruhu pripomínajúceho slnko. Tento objav zvestoval svetu, že Rád Chrámu slnka, ktorý mal zaniknúť v októbri 1994 naďalej vyvíja činnosť a ohrozuje životy svojich členov;
- **20. marec 1995:** zomrelo 11 ľudí a viac ako 3700 ďalších muselo byť ošetrovaných potom, čo bol v tokijskom metre spáchaný atentát neuroleptickým plynom sarinom členmi sekty Óm Šinrikjó s nevidiacim vodcom Šoko Asahara. V histórii siekt išlo o prvý útok obrátený proti verejnosti s cieľom zachrániť ich pred očakávanou apokalypsou a prevziať vládu nad svetom;
- **22.3.1997:** v Kalifornii sa pripravovali členovia sekty Nebeská brána na vyššiu duchovnú úroveň pod vedením učiteľa Marshala Appelwhita a zdravotnej sestry Binnie Netlesovej, ktorí prehlasovali, že zastupujú mimozemšťanov. Spáchali dlho nacvičovanú a dôkladne pripravenú rituálnu samovraždu vo viere, že len odkladajú svoje fyzické telá;
- **18. marec 2000:** hromadná samovražda upálením asi 770 členov sekty „Obnova Desatora Božích prikázaní“, ktorú založili traja kňazi a dve mníšky vylúčení z radov rímskokatolíckej cirkvi. Celkový počet mŕtvych sa nepodarilo presne určiť.

Samozrejme, že všetky sekty nekončia takto. Mnohé si aj naďalej idú nenápadne svojou cestou a pritom nerušene zväčšujú svoju moc a bohatstvo, pričom pohŕdajú najzákladnejšími ľudskými právami.

Kto je najviac ohrozený?

1. Mladí ľudia

Podľa výskumu Výboru pre psychiatriu a náboženstvo v USA približne 50 % členov vstupuje do siekt vo veku 18 - 25 rokov. Mladí ľudia teda tvoria najohrozenejšiu skupinu. V tomto veku prechádzajú obdobím adolescentnej krízy, ktorá je charakteristická opozíciou voči autoritám, osamostatňovaním sa od rodičov a hľadaním zmyslu života.

Prieskum Krajskej pedagogicko-psychologickej poradne v Banskej Bystrici z roku 1996 realizovaný na všetkých stredných školách v stredoslovenskom kraji naznačuje, že aj u nás sú mladí ľudia veľmi ohrozenou skupinou. Bolo zistené, že:

- 42% študentov z 916 uvádza, že sa mladí ľudia v ich okolí so sektami už stretli;

- z tohoto súboru až 50% gymnazistov uviedlo, že sa mladí so sektami stretávajú;
- väčšina študentov nebola dostatočne informovaná o pôsobení zhubných siekt.

Keď si dáme do spojitosti, že najčastejšie udávajú bývalí členovia ako dôvod pripojenia sa k sekte zvedavosť, ktorá je mladým ľuďom vlastná, uvedomíme si realnosť ich ohrozenia.

Vstup mladého človeka do sekty môže byť aj demonštráciou „dospelosti“ a odpútavania sa od rodiny. Inokedy je to únik z rodinného prostredia, ktoré je sociálne slabšie alebo príliš ochranné a obmedzujúce. Totálny príklon k sekte je niekedy sprevádzaný aj prerušením štúdia, definitívnym odchodom zo školy, z rodiny a presťahovaním sa do komunity.

2. Stredná generácia

Kríza stredného veku nastupujúca s pribúdajúcimi rokmi človeka je prirodzeným vývinovým obdobím so svojimi špecifikami. Ide o to, ako sa s touto životnou situáciou každý vyrovnáva a vyrovná.

Je to životné obdobie, kedy sa môžu začať prejavovať zdravotné problémy súvisiace s vekom, manželská kríza po dlhoročnom spolužití, existenčné problémy, deti sa osamostatňujú a odchádzajú z domu. Takáto situácia môže vyvolať pocity opustenosti, osamelosti, zlyhania a vtedy je človek vhodnou obeťou pre náborára sekty. Ani sa nemusí veľmi namáhať, aby ho presvedčil a získal pre sektu.

V krízovej situácii sami vyhľadávame niečo, čo by nám vyplnilo pocit prázdnoty a poskytlo nový zmysel života. A niektorí možno náhodou alebo zo zvedavosti navštívia verejný program nejakej skupiny o ktorej netušia, že je to deštruktívna sekta. Dôsledkom zvedavosti v takejto vážnej životnej situácii môže byť členstvo v deštruktívnej skupine.

3. Každý človek v záťažovej situácii alebo osobnej kríze

Voči psychickej manipulácii nie je nikto z nás imúnny, ale predsa len sme ohrozenejší v období osobnej krízy alebo v záťažovej situácii. Takouto krízou je pre každého z nás niečo iné -- od bežných zdravotných problémov alebo presťahovania sa až po rozvod, stratu zamestnania, úmrtie blízkeho. Tu si však treba uvedomiť, že aj pozitívna životná zmena môže byť vážnou záťažovou situáciou – *napríklad sekty sa cielene zameriavajú na nábor maturanťov a študentov v prvých ročníkoch vysokých škôl. Prečo asi ?*

Zložením maturity a prijatím na vysokú školu sa síce mladému človeku splní jeho životný sen, ale úplná zmena prostredia, nový systém štúdia, nové vzťahy sú pre niekoho veľmi náročné na prispôsobenie sa a môžu vyvolať pocit neistoty, osamelosti, obavy zo zlyhania a opäť je tu zvýšené riziko podľahnutia.

Tu môžeme uviesť ako príklad Hnutie zjednotenia – Moonistov, ktoré má svoje špeciálne náborové centrá – HARP kluby zamerané na stredoškôľakov a CARP kluby pre vysokoškôľakov, kde robia rôzne atraktívne podujatia pre mladých - kultúrne večery rôznych národov, konverzáciu v cudzom jazyku, výlety do prírody, charitatívne aktivity, prednášky na zaujímavé témy až po viacdňové semináre o svojej „filozofii“.

Štyri základné charakteristické znaky deštruktívnej skupiny

1. Autoritárstvo

Prvou výraznou črtou každej sekty je autoritatívne a totalitné vedenie (jedného vodcu, výboru alebo iného orgánu), ktorému jeho stúpenci často pripisujú až božské atribúty

a preukazujú mu neobmedzenú úctu, oddanosť a poslušnosť. Vodca je tvorcom ideológie, organizačnej štruktúry aj pravidiel správania. Má pravdu vždy, za každých okolností a vo všetkom – príkazy a odporúčania sa bez výhrad plnia. V sektách založených na princípe východných náboženstiev sa vodca nazýva guru (sanskrtské slovo = ctihodný).

Autokratické postavenie vodcu môže pochádzať z rôznych zdrojov - napríklad niekto o sebe vyhlási, že mal duchovné zjavenie, na základe ktorého bol vyzvaný ako mesiáš, aby založil „pravú“ cirkev, alebo sa prehlási za zástupcu mimozemšťanov a pod..

2. Fundamentalizmus

Druhým charakteristickým znakom je fundamentalizmus, čo znamená „*fixáciu na určitú základnú ideu alebo jednu základnú hodnotu, ktorá sa musí perfekcionisticky strážiť*“. Sekty odmietajú toleranciu, pluralizmus, kritickú diskusiu, rozumové argumenty, spoluprácu a otvorenosť voči svetu.

Častým javom je aj fanatizmus, pod ktorým sa rozumie „*prehnaná, nekritická angažovanosť za nejaké presvedčenie, ktorá vedie k prísnemu (zákonnickému) spôsobu života, ovládajúcemu nielen duchovnú prax členov sekty, ale aj detaily praktického života*“.

V sekte je všetko zviazané veľkým počtom pravidiel a predpisov, ktoré určujú oblečenie, účes, stravovacie zvyky, denný režim, vhodné informácie, rituály aj sexuálny život svojich členov. V niektorých skupinách pridelia členovi na znak prijatia nové kultové meno, vyberú mu vhodného partnera do manželstva alebo ho pošlú robiť nábor do zahraničia.

V skupine tiež nie je dovolené kriticky myslieť. Náuka je obmedzená na prijímanie jednoduchých právd, o ktorých sa nepochybuje. Na to, aby sa potlačili kritické myšlienky vo vedomí sa využívajú určité myšlienkové stereotypy napríklad opakovanie mantry, modlitba v jazykoch (glosolália) či meditácie. Tie sa takto postupne stanú naučenou odpoveďou a objavujú sa automaticky pri kritickej myšlienke o skupine, vodcovi alebo náuke.

3. Uzavretosť skupiny, elitárstvo a prísne organizačné usporiadanie

Tretím výrazným znakom siekt je elitárstvo a výlučnosť, ktoré vzbudzujú u svojich členov pocit výnimočnosti a nadradenosti. Môžu byť spôsobené buď zvláštnym a jedinečným poznaním, ktorého sa im údajne práve v tomto spoločenstve dostalo, alebo výnimočným poslaním ku ktorému boli vyvolení.

Deštruktívna sekta si dá veľmi záležať na tom, aby sa od okolitého sveta čímsi odlišovala. Pocit výlučnosti býva posilňovaný poukazovaním na odlišnosť od všeobecne prijímaných faktov, od viery, či od rituálov iných náboženských spoločností. Tým všetkým sa zdôrazňuje príslušnosť k danej sekte a posilňuje sa pocit vzájomnej spolupatričnosti medzi členmi a elitárstva.

Prevláda tu dualistický, čierno-biely pohľad na svet: skupina verzus okolitý svet, členovia skupiny verzus rodičia. Všetci, ktorí sa ku skupine nepripojili sú označovaní ako nepriatelia a čaká ich zatratenie. Tento postoj samozrejme v človeku vyvoláva strach zo všetkého, čo je mimo skupiny a podozrievavosť voči ľuďom, ktorí nie sú členmi sekty.

Spoločenstvo sa často uzatvára fyzicky – v extrémnom prípade odporúča život priamo v uzavretej komunite (byť, ašram, farma), prípadne obmedzuje kontakt so „svetom“ len na šírenie náuky pričom cieľom je získavanie nových členov.

V druhom rade sa skupina uzatvára aj informačne. Nedoporučuje sa napríklad čítanie časopisov, kníh, ktoré neprešli schválením vedenia alebo neboli vydané samotnou sektou. Niektoré skupiny utajujú základné informácie o sebe aj o ideológii nielen pred širokou verejnosťou, ale aj pred vlastnými členmi. Vedia, že dávky informácií treba len postupne zvyšovať aby nedošlo k „predávkovaniu“ a odmietnutiu. Opäť je tu podobnosť s drogovou závislosťou – aj začínajúceho narkomana by plná dávka zničila. Nie je neobvyklé ani to, že poskytujú informácie nepresné alebo skreslené. Často kvôli tomu existujú v skupine dva druhy literatúry. Tá, ktorá je určená pre vnútornú potrebu a literatúra propagačná.

Čo sa týka organizačnej štruktúry siekt majú zväčša tri základné podoby:

➤ **Pyramídovú štruktúru**

Organizačné usporiadanie v tvare pyramídy zabezpečuje hierarchizáciu vedenia, moci aj rôznych výhod a výsad. Čím je člen vyššie v štruktúre, tým má viac výhod a čím je nižšie, tým väčšie množstvo rôznych vodcov má nad sebou a tým viac sa musí podriaďovať. Takto sa z manipulátorov na nižšom stupni stávajú obeť manipulácie stupňa vyššieho. Postupovať vyššie možno v štruktúre iba pomaly, stupeň po stupni podľa zásluh a poslušnosti. Jednotlivec sa dostáva k informáciám len cez priameho nadriadeného, preto sú všetci na sebe veľmi závislí čo udržuje člena pod neustálym tlakom.

Príkladmi takejto pyramídovej štruktúry je Náboženská spoločnosť Svedkovia Jehovovi, Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní – Mormóni, Amway.

➤ **Pavučinovú štruktúru**

Niektoré sekty fungujú v štruktúrach pripomínajúcich pavučinu. Prepletá sa v nich niekoľko pyramídových štruktúr, ktoré majú rôzne funkcie. Takto každý útok vedený proti časti sekty pravdepodobne stroskotá. Pokiaľ sa podarí zničiť nejakú štruktúru, bude môcť byť okamžite rekonštruovaná.

Príkladom takejto pavučiny je scientológia, v ktorej sa prepletajú organizačné schémy založené na pseudoreligiozite (pastori, misie), dianetické centrá pre „terapeutické“ stretnutie auditora, ktorým je scientológ a auditovaného, ktorým je človek hľadajúci pomoc a množstva iných rôzne zameraných pobočiek.

➤ **Štruktúra v tvare hviezdy**

Stredom takejto organizácie je guru a jeho stúpenci tvoria obvod útvaru. Informácie idú z centra priamo do periférie a naopak. Takto často fungujú sekty, ktoré začínajú, alebo tie, ktoré sa rozvíjajú pomaly, ako napríklad *špiritistické, modlitebné a ozdravovacie*. V nich je kontakt s vodcom a jeho priamy vplyv na každého člena zaistený – práve on rozdeľuje energiu každému členovi.

4. Psychická manipulácia - ako sa prejavuje?

Štvrtým výrazným znakom deštruktívnych siekt je psychická manipulácia, ktorou rozumieme *postupné cieľavedomé a systematické ovplyvňovanie správania, citov a myslenia iného človeka bez jeho vedomia a súhlasu*. Dochádza tak k narušeniu celistvosti (integrity) človeka, rozkladu celistvosti osobnosti (identity), potláčaniu samostatnosti myslenia a tým aj slobodného rozhodovania.

Veľmi zjednodušene môžeme povedať, že identita človeka sa skladá z jeho vlastných názorov, spôsobu myslenia, cítenia a správania, ktoré tvorí jeden celok. Každá osobnosť je jedinečná a neopakovateľná. Vytvára sa dlhé roky v priebehu celého individuálneho vývinu človeka. Dôležitý je vplyv rodinného prostredia, výchovy, vzdelávania, rozličných vzťahov a všetkého čo človek prežil. Práve preto sa psychická manipulácia deštruktívnych kultov a siekt cielene zameriava na ovplyvňovanie správania, cítenia a myslenia človeka. Cieľom je vypestovať v človeku závislosť na danej skupine alebo vodcovi, zmeniť jeho správanie, potlačiť samostatnosť rozmyšľania a slobodu jeho vlastného cítenia a rozhodovania.

Z uvedených dôvodov je pre nás pri skúmaní jednotlivých skupín v prvom rade najdôležitejšie to, čo sekta robí a ako sa správa voči verejnosti aj svojim členom (aj bývalým) a nie to, akú má ideológiu a čomu verí.

➤ **Ovplyvňovanie správania**

V psychickej manipulácii deštruktívnych skupín to znamená predovšetkým zmeniť reálne prostredie, v ktorom človek žije – odievanie, stravu, denný režim, spánok, prácu, ktorú vykonáva aj väčšinu jeho doterajších zvykov. Deštruktívne skupiny predpisujú svojim členom veľmi prísny režim. Pravidlá sa týkajú toho, ako má človek žiť – čo má kedy robiť,

s kým sa má stýkať, čo môže čítať, kam sa odporúča chodiť. Určujú aj to, čo nie je vhodné, ba je priamo škodlivé a nezlúčiteľné s vierou sekty.

Členov poverujú osobitnými úlohami a množstvom práce pre sektu – neustále získavanie nových členov, predaj rôznych vecí a zbierky, aby získali finančné prostriedky pre sektu, organizovanie verejných podujatí, na ktorých sa šíri „jediná pravda“, účasť na školeniach sekty, a pod. Takto sa im darí obmedzovať voľný čas a spánok členov, čo má za následok chronickú únavu a ľahšiu ovplyvniteľnosť, pretože sú stále vyčerpaní.

Odporúča sa, aby sa každý správal tak ako ostatní členovia skupiny. Takmer všetko sa robí spoločne: nábor, práca pre sektu, stravovanie, účasť na rituáloch, domácich študijných skupinkách, čím sa postupne narušuje individualita človeka. Navyše človek, najmä ak žije v komunite, si musí takmer na všetko pýtať dovoľenie a súhlas vedenia. Tým sa len zvyšuje jeho závislosť a podriadenosť voči vedeniu.

Každá sekta má svoje vlastné rituály, ktoré by mal každý dodržiavať, pokiaľ chce byť platným členom a postupovať v hierarchickom rebríčku podľa zásluh. Udržujú tak jednotu sekty a podporujú zdanie svojej výlučnosti a elitárstva.

Svedkovia Jehovovi neoslavujú narodeniny, Vianoce ani Veľkú noc, nesmú zobrať do rúk zbraň, voliť ani vyjadriť príslušnosť k nejakej zástave, alebo krajine. Nesmú dokonca prijať transfúziu krvi ani v ohrození života seba, alebo svojho dieťaťa.

➤ **Ovplyvňovanie myslenia**

Znamená v psychickej manipulácii postupné dôkladné oboznamovanie členov sekty s jej ideológiou a osvojenie si ich nového jazyka. Jazyk a reč sú totiž prostriedkami myslenia, a preto sa ovplyvňuje predovšetkým spôsob vyjadrovania. Opäť bez vedomia človeka sa takto nenápadne mení myslenie na kultové podľa dogmy sekty.

Dogma (ideológia, doktrína, učenie) je vyjadrovaná novým kultovým jazykom a frázami, zjednodušenými vetami, výrazmi zrozumiteľnými iba členom sekty. Na usmerňovanie myslenia sa používajú rôzne metódy – sústredené modlitby, hlasné aj tiché recitácie, rozjímanie, meditácia, spev, každodenné opakovanie pravidiel skupiny, odriekanie mantry (zvuková formulka vyjadrujúca božstvo).

Kritické výroky o sekte sú odmietané ako klamstvo, ktoré šíri nepriateľ sekty. Členovia sa učia takéto kritické myšlienky blokovať, preto kedykoľvek sa člen pristihne so „zlou“ (rozumej kritickou) myšlienkou má ju potlačiť takýmto spôsobom vo vedomí a obnoviť svoju „duševnú rovnováhu“.

Sekta Hare Krišna napríklad vyžaduje odriekanie 16 slovnej mantry 1728 x denne. Keď si predstavíme, že je to 27 648 stále sa opakujúcich tých istých slov „Hare Krišna, hare Rama...“ a na ich vyrieknutie potrebuje člen sekty asi 4 - 5 hodín denne, vidíme, že mu na slobodné a sústredené rozmýšľanie nezostane čas ani duševná sila.

➤ **Ovplyvňovanie čítania**

Deštruktívna skupina sa snaží čítanie úplne ovládnuť a nahradiť novými citmi k vodcovi a členom sekty. V niektorých sektách sa dokonca emócie považujú za niečo negatívne a akékoľvek prejavy citov sa hodnotia ako znak slaboštvu a duchovnej lability.

Najčastejšie sekty využívajú tzv. **love bombing**, kedy je neznámy človek všetkými členmi sekty zahrnutý láskou a bezvýhradne prijímaný a obdivovaný. **Flirty fishing** znamená získavanie nových členov flirtovaním čo je vlastne zneužívanie vzájomných sympatií medzi mužmi a ženami. Prirodzene, že nejde o city úprimné a nezištné.

Lovenie flirtom svojim stúpencom odporúča napríklad aj vodca Mojžiš Dávid, zakladateľ sekty Božie Deti – Rodina lásky, ktorá dnes vystupuje pod menom Rodina. Aj keď boli ženy vydaté, museli chodiť von v priehľadnom oblečení, podprsenka bola zakázaná, na diskotékach museli zväzdať mužov s cieľom priviesť ich do skupiny. Podobne v Hnutí zjednotenia moonisti pri náboře v CARP klube určenom pre študentov využívajú flirty fishing - chlapci oslovujú dievčatá a dievčatá chlapcov.

Na druhej strane sa členom sústavne zdôrazňuje ohrozenie okolitým svetom a nepriateľstvo voči spoločnosti, rodine a ostatným blízkym, Tým sa „naočkuje“ strach z vonkajšieho sveta. Predstavitelia siekt prehlasujú na verejnosti, že každý môže zo skupiny kedykoľvek slobodne odísť. Navonok budia dojem, že členovia majú slobodnú vôľu a zostávajú v sekte dobrovoľne. Nie je to však pravda. Vzbudzovanie pocitov viny a strachu je v sektách bežnou záležitosťou. Človek, ktorý je podozrievavý voči okolitému svetu a vidí v ňom svojho najväčšieho nepriateľa, je len ťažko schopný skupinu bez strachu a slobodne opustiť. Často v nej naďalej zostáva aj keď vnútorne nesúhlasí s jej dogmami a spôsobmi, pretože strach z odvrhnutia a ztratenia je silnejší.

Len okrajovo spomenieme, že psychická manipulácia má tri základné fázy:

Najprv treba v človeku **rozrušiť** jeho vlastné „JA“ a pôvodnú identitu, aby bol vôbec schopný prijímať novú ideológiu a pravidlá. V druhej fáze začína **zmena** myslenia, cítenia a správania do podoby kultovej identity. Nakoniec je nutné túto zmenu **udržiavať**, aby sa člen stal nemysliacou a poslušnou bytosťou v rukách vodcu.

Ako prebieha získavanie nových členov?

Náborové akcie pochybných skupín sú veľmi pestré, atraktívne a zahŕňajú skoro všetky oblasti života. Uvedieme len niekoľko príkladov verejných prezentácií a kontaktných akcií: **meditačné stretnutia**, **koncerty duchovnej hudby** (Sahaja joga, Sri Chinmoy), **športové** (beh za mier Sri Chinmoy, telesné cvičenie Joga v dennom živote, Moonisti bojové umenia), **liečebné** (kineziológia, šamanizmus, Silvova metóda), **vzdelávacie** (Scientológia - LITE anglická jazyková škola), **charitatívne** (Humana v projekte People to people), **prevenčné akcie pre verejnosť aj pre školy** (Hnutie zjednotenia – Free Teens, Pläsk).

V inštrukciách pre náborárov sa kladie zvláštny dôraz na voľbu miesta oslovenia. Členovia sú poučení, že je dôležité dávať prednosť frekventovaným miestam ako sú pešie zóny, námestia, vlakové a autobusové stanice. Tieto miesta nemajú byť ďaleko od sídla sekty, aby vzdialenosť človeka neodradila od návštevy. Členovia sa snažia získať najprv členov rodiny, priateľov a známych. Postupne sa rozširuje okruh oslovovaných ľudí v organizovanom náboře. Odporúča sa získavať aj neznámych, napríklad takých, ktorí pôsobia dojemom relatívnej nečinnosti – len tak postávajú, prechádzajú sa, čakajú.

Pri náboře sa dbá na každý detail – výzor náborára má byť prispôbený tým ľuďom ktorých oslovuje. Keď sa napríklad zameriava na študentov tak má vyzeráť ako jeden z nich, tzv. student look.

Presne je predurčený tiež spôsob verbálnej aj neverbálnej komunikácie od oslovenia potencionálneho člena, alebo skupiny ľudí, až po naučené odpovede člena sekty na otázky a reakcie na prejavy nesúhlasu. V bežnom živote predpokladáme pri rozhovore (podľa nepísaných pravidiel medziľudských vzťahov) úprimnosť a pravdovravnosť – tu však ide o pseudorozhovor podľa modelu: „Keď vtáčka lapajú, pekne mu spievajú.“

Ilustrácia činnosti jednej deštruktívnej skupiny – Hnutie zjednotenia

Teoretické informácie, ktoré ste si doteraz prečítali vám chceme ilustrovať na konkrétnom príklade činnosti jednej z mnohých siekt pôsobiacej aj na Slovensku.

Najprv aspoň stručne vysvetlíme aká organizácia je Hnutie zjednotenia a potom sa budeme venovať ich konkrétnej činnosti.

Cirkev zjednotenia alebo Hnutie zjednotenia tvorí totalitné, fundamentalistické spoločenstvo s výrazne autoritatívnym vodcom Moonom (preto sa bežne sa nazývajú Moonisti). Majú až patologické sklony uzatvárať sa do svojho vykonštruovaného sveta.

Cirkev založil 1. 5. 1954 Sun Myung Moon, narodený v roku 1920, pochádzajúci zo Severnej Kórei, pod úplným názvom *Asociácia Ducha svätého pre zjednotenie svetového kresťanstva*. V roku 1997 sa premenovali na *Federáciu rodín za mier vo svete* a začali sa na verejnosti prezentovať ako Hnutie, ale v podstate sa v ňom nič nezmenilo.

Základné učenie napísal Moon v knihe *Božský princíp*. Vykonštruovaná ideológia vychádza sice z kresťanských princípov a biblického príbehu, ale svojvoľne a absolútne ho mení a prekrúca. V Kórei mal značný úspech, a tak sa rozhodol šíriť svoje učenie aj v USA, kam pricestoval v roku 1971. Tu sa aj usadil a žije dodnes v bohatstve a prepychu spolu so svojou rodinou. V súčasnosti má pobočky skoro vo všetkých krajinách Európy, Severnej aj Južnej Ameriky, v Japonsku, Južnej Kórei.

Hlási sa k nim na celom svete asi štvrt' milióna členov.

Oficiálnymi cieľmi Cirkvi zjednotenia sú lákavé, univerzálne platné myšlienky:

- zjednotenie všetkých náboženstiev a vierovyznaní;
- boj proti komunizmu;
- vytvorenie „pravej“ rodiny;
- mier vo svete.

V Hnutí zjednotenia sa však tieto idey hrubým spôsobom zneužívajú na manipuláciu a udržiavanie členov v sekte – členovia musia plniť podmienky, ktoré zasahujú do ich pôvodného spôsobu života a obmedzujú ich slobodné rozhodovanie bez toho, aby si oni sami tieto súvislosti uvedomovali. Odborníci Moonovcov zaraďujú medzi deštruktívne sekty.

Čo sa vyžaduje od členov Hnutia zjednotenia?

- vyžaduje sa od nich zrieknutie sa vlastnej rodiny ako hriešnej;
- bezvýhradné prijatie ich učenia, uznanie absolútnej autority Moona a jeho ženy;
- obetovanie všetkého času a svojich možností Cirkvi zjednotenia;
- odovzdanie všetkého majetku Cirkvi zjednotenia;
- odovzdávanie desiatku – t.j. minimálne 10 % z platu, štipendia, výhry;
- účasť na moonistických bohoslužbách;
- svedčenie, čo znamená získanie minimálne troch nových členov;
- odovzdanie výberu partnera do rúk „Pravého Otca“, ktorý na základe fotky, podľa čít tváre, „za pomoci Boha“, vyberie k sebe sa hodiacich partnerov.

Svadby sa konajú na rôznych štadiónoch, lebo páry sú sobášené a požehnané „Pravými rodičmi“ Moonom a jeho manželkou vo veľkých počtoch naraz, v rovnakom čase, v rôznych kútoch sveta za pomoci satelitného prenosu. Páry sú často tvorené príslušníkmi odlišnej národnosti, aby sa tak napomáhalo pri zjednotení sveta. Ich úlohou je vytvoriť pravú a dokonalú rodinu. Prvé roky po „svadbe“ žijú síce v spoločnej domácnosti, ale v celibáte. To má byť skúška vernosti a oddanosti Moonovi. Dĺžka celibátu závisí od veku partnerov.

Ako žijú Moonisti?

Moonovi nasledovníci sú väčšinou mladí ľudia okolo 20 rokov, vždy slušne oblečení a neustále sa usmievajúci. Často agitujú vo vysokoškolských areáloch, v knižniciach, na letiskách, tam kde je veľa ľudí. Predávajú kvety alebo drobné umelecké predmety, čo nazývajú fundraising – získavanie finančných prostriedkov pre komunitu. Oslovujú ľudí a pozývajú ich na stretnutia a rôzne kultúrne a duchovné akcie Moonistov.

Na stretnutí prejavujú veľký záujem o nových hostí (tzv. love-bombing) a pozývajú ich na semináre, ktoré trvajú 3, 7, 21 až 120 dní. Konajú sa mimo bydliska, prednáša sa

veľmi intenzívne, na oddych nie je čas. Ak sa po skončení seminára niektorí účastníci rozhodnú stať členmi (čo je takmer pravidlom), dostanú dva týždne na prispôsobenie. Za ten čas sa odporúča majetok odovzdať hnutiu a presťahovať sa do komunity.

V sľube nových členov, ktorý zahŕňa päť bodov, sa okrem iného píše: „3. Ako pravý syn (dcéra) chcem nasledovať vzor nášho Otca a odvážne napadať tábor nepriateľov dokým ich úplne neporazím zbraňami, ktorými On sám pre mňa v priebehu dejín zvíťazil nad nepriateľom, satanom ... Budem bojovať s nasadením vlastného života.“ Dokonalosť, ktorá sa zavŕši hromadným sobášom s ideálnym partnerom, dosahujú po troch rokoch členstva.

Aké môže mať členstvo dôsledky?

Už z týchto stručných informácií vyplýva, že oficiálne ciele Cirkvi zjednotenia majú aj svoju odvrátenú stranu. Aj keď hlásajú dôležitosť rodiny, najprv rodinu rozbijú, odvedú rodičom deti, ktoré ich začnú považovať za nepriateľov. Moon, ktorý bojuje proti komunizmu a jeho praktikám, sám zavádza do svojho Hnutia totalitné spôsoby a cenzúru. Členovia nemajú prístup ku všetkým informáciám, izoluje ich v komunitách a využíva ako lacnú pracovnú silu.

Členovia sa postupne stávajú závislými na Moonovej cirkvi sociálne, pretože nemajú iných známych okrem ľudí v sekte a pred zvyškom sveta majú naočkovaný strach. Sú závislí finančne, pretože príjmy odovzdávajú komunite. Sú závislí aj psychicky, pretože sa identifikujú s vodcom a jeho učením a po vystúpení z cirkvi majú problém nájsť svoju pôvodnú identitu.

Pod aké organizácie sa skrýva Hnutie zjednotenia?

Pod záštitou Hnutia vzniklo mnoho organizácií s nevinnými názvami, za ktorými človek nemôže tušiť zakladateľa – niektoré pramene uvádzajú okolo 200, takže nie je možné na všetky upozorniť verejnosť. Pokiaľ sa však v nejakom názve nachádzajú slová ako: svetový, medzinárodná, zjednotenie, rodina alebo mier, je dosť pravdepodobné, že ide o Moonovu organizáciu. Tieto organizácie sú sice formálne nezávislé, ale v skutočnosti sú vytvorené tak, aby si každý z nás mohol nájsť medzi nimi to, čo ho zaujíma a k čomu prirodzene inklinuje. Bez základných objektívnych informácií sa človek pripojí k Hnutiu zjednotenia v domnení, že vstupuje do nejakého záujmového združenia.

Uvádzame len pár príkladov organizácií patriacich pod Hnutie pôsobiacich vo svete:

- *Akadémia profesorov za svetový mier (PWPA)*
- *Rada pre náboženstvá sveta (CWR)*
- *Medzinárodná federácia bojových umení za svetový mier*
- *Medzinárodný zväz umelcov (AAI)*
- *Medzinárodná nadácia pre pomoc a priateľstvo (IRFF)*
- *Medzinárodná kultúrna nadácia (ICF)*
- *Medzinárodná federácia pre svetový mier*
- *Medzinárodná rada pre bezpečnosť (ICS)*
- *Parlament svetových náboženstiev*
- *Medzinárodná konferencia o jednote vied (ICUS)*

Okrem toho k Moonovmu impériu patria mnohé obchodné a výrobné podniky (strojárská výroba, spracovanie mäsa, lodiarstvo, nakladateľstvá, tlačene médiá – The Washington Times). Usporadúvajú nákladné medzinárodné konferencie, na ktoré pozývajú známe vedecké a politické kapacity, ktoré väčšinou netušia, že podujatie organizuje Hnutie zjednotenia. Darí sa im však takto vzbudzovať zdanie hodnovernosti a serióznosti. Objektívne treba povedať, že časť svojich ziskov skutočne venujú na pomoc obetiam vojen a prírodných katastrof, aby tak udržiavali styk s verejnosťou.

Ako pôsobí Hnutie zjednotenia na Slovensku?

Na Slovensku nastalo uvoľnenie, vhodné pre prijatie nových náboženstiev už v roku 1968. Pôvodne k nám prišli, pravdepodobne prostredníctvom študentov, z Rakúska. Tam vznikli v roku 1966 - v roku 1974 ich tam síce zakázali, ale zakrátko sa zaregistrovali ako Nový stred. Vtedy ešte ČSSR bola prvým štátom z bývalého východného bloku, kde sa etablovala Cirkev zjednotenia – učenie hlásajúce pád komunizmu muselo byť vo vtedajšej dobe celkom sympatické.

Po zmene spoločenských podmienok v roku 1989 mali nové náboženstvá zelenú, a tak mohli vznikáť nové pobočky, keďže na Slovensku sa o Cirkvi zjednotenia nevedelo veľa. V súčasnosti majú svoje sídla v Bratislave, v Banskej Bystrici, Nitre, Žiline, Leviciach, Košiciach a možno medzitým už aj v iných mestách.

Nie sú zaregistrovaní ako cirkev, pretože na to je potrebných podľa našich zákonov 20 000 podpisov a napriek veľkej snahe tento počet ešte nedosiahli. Ozývajú sa však varovania pred rôznymi podpisovými akciami, údajne na podporu charitatívnych organizácií – je podozrenie, že ich Cirkev zjednotenia zneužíva práve na tieto ciele. Ich krycie spoločnosti sú u nás registrované väčšinou ako občianske združenia a zameriavajú sa skutočne na také oblasti života, kde neinformovaný človek nemôže očakávať, že sú zneužívané ako kontaktné a náborové strediská.

Na Slovensku fungujú zatiaľ tieto organizácie:

- *Federácia žien za svetový mier (WFWP)*
- *Federácia mládeže za svetový mier (YFWP)*
- *Federácia svetových univerzít (WUF)*
- *International Relief Friendship Foundation (IRFF)*
- *CARP klub - Vysokoškolská asociácia pre štúdium princípov*
- *Mesto Zion (CARP klub) v Banskej Bystrici podľa mesta z filmového hitu Matrix*
- *Medzináboženská a medzinárodná federácia za svetový mier v Bratislave*
- *Slovenská asociácia Won Hwa Do (bojové umenie) – Košice, Martin, Žilina,*
- *Občianske združenie PLASK zamerané na vzdelávacie a prevenčné aktivity*
- *Slobodná mládež – Free Teens – výchovný program na prevenciu AIDS-HIV*
- *Federácia rodín za mier vo svete (FFWP)*

Práve Federácia rodín za mier vo svete nahradila názov Cirkve zjednotenia. Moon pravdepodobne prechádza od náboženskej organizácie k zdanlivo charitatívnej, čo pôsobí dôveryhodnejšie. Verejnosť je len málo informovaná o spojitosti týchto organizácií s Hnutím zjednotenia, preto sa k rôznym akciám a prevenčným programom, ktoré hlásajú svetový mier, zdokonalenie rodín a boj proti AIDS-HIV stavia pozitívne.

13. 6. 1998 dostalo napríklad 440 slovenských párov v Bratislave požehnanie od „Pravých rodičov“ v satelitnom prenose. Bratislava bola tiež jedným z miest, ktoré v roku 1999 navštívila pani Moonová – Hak Ja Han, pravá ruka vodcu Moona so svojím prejavom.

Akú činnosť robí CARP klub na Slovensku?

Stručne (ale zrejme nedostačujúco) povedané, CARP kluby sú organizácie Hnutia, zjednotenia vytvorené v rámci programu World Carp Academy, slúžiace ako náborové centrá zamerané špeciálne na vysokoškolákov. Bežne používaná skratka CARP znamená Collegiate Association for the Research of principles – Vysokoškolské združenie pre výskum princípov. HARP kluby majú pôsobiť špeciálne na stredoškolákov. Niektoré majú svoje názvy – v Banskej Bystrici sa volá takýto klub **Mesto Zion**.

Nábor robí väčšinou špeciálne vycvičená skupina mladých ľudí rôznych národností z celého sveta. Takáto náborová skupina sa nazýva ETF. Tvorí ju 16 mladých ľudí rôznych národností. Po absolvovaní špeciálneho školenia (aj v Kórei), kde sa učia prednášať, cestujú jeden rok po pobočkách CARP-u po celej Európe. Peniaze na cestu získavajú fundraisingom – predajom rôznych darčkových predmetov a zbierkami na rôzne účely. Pred cestou ich rozdelia na dva tímy po 8 ľudí a každý je vyslaný do inej krajiny. V určitých intervaloch sa však stretávajú a niektorí členovia prechádzajú do druhého tímu. Pravdepodobne preto, aby sa zabránilo vznikaniu hlbších medziľudských vzťahov.

Získavanie nových členov robia tak, že s úsmevom oslovujú mladých na rušných miestach v cudzom jazyku (anglicky, nemecky, španielsky). Pýtajú sa, či ste spokojní so stavom sveta, či ho nechcete zmeniť alebo sa zdokonaľiť v cudzom jazyku a dajú vám letáčik s adresou CARP klubu, kde je ponuka rôznych zaujímavých akcií na jeden týždeň. Väčšinou chlapci oslovujú dievčatá a dievčatá chlapcov, aby vzbudili väčší záujem (flirty fishing). Nikto z nich nespomenie Hnutie zjednotenia alebo meno Moon. Na priame otázky odpovedajú vyhýbavo opakovaním pozvania do CARP klubu, kde sa dozviete viac.

Aktivity CARP klubu sa organizujú buď ako verejné programy pre mladých ľudí s príjemnou atmosférou, na ktorom si zvyčajne osobitne dohodnú stretnutie so záujemcom o individuálnu prednášku. V CARP klube v B. Bystrici najčastejšie ponúkajú takéto podujatia:

- *kultúrne večery tematicky zamerané vždy na jednu krajinu ako napríklad American Culture Night, German Culture Night, Irish Culture night;*
- *premietanie video - filmov s duchovnou tematikou;*
- *výlety do prírody;*
- *prednášky na rôzne humánne témy (napr. Kultúra srdca – Kultúra svetového CARP-u);*
- *víkendové semináre mimo klubu a bydliska pre tých, ktorí už absolvovali individuálnu prednášku a tu si majú rozšíriť obzor;*
- *dobročinné aktivity zamerané na pomoc starým ľuďom, deťom, postihnutým a ochranu životného prostredia (úprava parku Radvaň v Banskej Bystrici).*

O Hnutí zjednotenia by sa dalo ešte veľa písať. My sme vám poskytli len základné informácie o tejto sekte. Nevenovali sme sa napríklad životopisu vodcu Moona, ktorý je tvorcom „filozofie“ tejto sekty. Nepopisovali sme tiež podrobne aké prvky psychickej manipulácie používajú pri náboře a na udržiavanie nových členov v sekte. Chceli sme vám priblížiť, ako prebieha získavanie nových členov a aktivity. Aj vás môžu kedykoľvek osloviť.

Koľko typov zhubných kultov a siekt poznáme?

Existuje ich tak veľa s rôznou ideológiou a zameraním, že sa u niektorých dá len veľmi ťažko určiť ich podstata, pretože majú široké spektrum krycích organizácií a aktivít. Môže mať napríklad náboženskú ideológiu ale politické ciele ovládnuť svet (*Óm šinrikjó – Najvyššia pravda v Japonsku*). Okrem toho ich ideológia a viera sú mnohokrát len bez ladu a skladu pomešané všetky možné náboženstvá, filozofie, oblasti života a tvoria len sociálne alibi pre ich asociálne správanie. Preto žiadna klasifikácia siekt nie je definitívna ani uspokojivá, ale predsa len pre prehľadnosť ich môžeme **zatriediť do štyroch základných typov**:

- **Náboženské:** základom sú východné, orientálne, kresťanské a synkretické (rôznorodo pospájané) náboženstvá ktoré rôzne menia, dopĺňajú a svojvoľne vysvetľujú klasické náboženské texty (*Svedkovia Jehovovi, Sahaja joga, Sri Chinmoy, Baha í, Mormóni*).
- **Politické:** zneužívajú univerzálne platné myšlienky napríklad ochrana planéty, mierové úsilie a boj proti komunizmu (*Moonisti pod menom Causa*), ekológiu (*Humanistická veda*). Niektorým sa darí ovplyvňovať voľby a získavať politickú moc (*v Európe Nová Akropolis, Transcendentálna meditácia, Humanistické hnutie, v Japonsku Óm šinrikjó, ktorá bola v roku 1991 prepojená na najvyššie politické vedenie v Rusku*).
- **Komerčné – ekonomické – priemyselné:** božstvom je v nich zisk, osobný úspech, peniaze, majetok. Väčšinou sú organizované ako obchodné spoločnosti s viacúrovňovým predajom tzv. multi level marketing - MLM (*Amway International, Herbalife, GEPM*), alebo ponúkajú vzdelávacie kurzy pre vrcholový manažment a výber pracovníkov pre firmy, čím sa snažia prenikať do rôznych ekonomických odvetví a ovplyvňovať ich chod (*Scientológia: U-Man Slovakia pre osobné poradenstvo, Business Success – školiteľsko-*

konzultačná firma, ktorá podľa vlastných prameňov vyškolila za 10 rokov svojej činnosti v SR 15 000 manažérov pre 2000 firiem).

- **Terapeutické – liečebné – pseudopsychologické skupiny:** ponúkajú testy osobnosti, sebazdokonaľovacie kurzy (*Dianetické centrá, EST – Erhardtove výcvikové semináre*), výcviky pre liečiteľov a liečebné semináre (*reiki, kineziológia, šamanizmus*).

Je možné deštruktívnu skupinu opustiť?

Našťastie áno. „Naklonovanie“ človeka do kultovej identity je prechodný stav, ktorý je možné zvrátiť. Pôvodná identita v človeku zostáva, len je psychickou manipuláciou hlboko potlačená. Človek teda môže sektu opustiť a vrátiť sa sám k sebe, ale je to bolestivý a zdĺhavý proces. Existujú tri spôsoby opustenia sekty: vyhodenie, samostatný odchod a odchod s pomocou výstupového poradenstva.

1. Vyhodenie

Niektorí členovia skupiny spôsobujú spoločenské problémy. Napríklad preto, že nie sú schopní postarať sa sami o seba v dôsledku choroby alebo vyčerpania. Iní kladú príliš veľa otázok alebo neposlúchajú všetky príkazy. Najjednoduchší spôsob, pre vodcu alebo vedenie sekty, ako sa takýchto ľudí zbaviť je vylúčenie.

Vylúčenie je demonštratívne prezentované pred ostatnými členmi, čím sa vyvoláva strach, že by takto mohol dopadnúť niekto ďalší. Preto sa ostatní o to viac snažia dodržiavať pravidlá sekty. O ľuďoch, ktorí boli zo siekt vylúčení vieme len veľmi málo, pretože sa obvykle hanbia za to, čo sa im prihodilo a držia svoju minulosť pred ostatnými v tajnosti.

2. Samostatný odchod

Keď sa k odchodu zo sekty človek rozhodne sám, stáva sa z neho (podľa žargónu siekt) odpadlík. Sekty verejne nepriznávajú koľko ľudí od nich odišlo. Podľa výskumu Výboru pre psychiatriu a náboženstvo v USA väčšina členov obvykle odchádza po roku pôsobenia v spoločensktve. Len malé percento prežije v skupine niekoľko desaťročí.

Dôvody na odchod zo sekty sú rôzne. Môže to byť rozhodnutie oženiť sa alebo vydať a založiť si rodinu s človekom, ktorého si dotyčný vybral sám. To býva pod tvrdými zákonmi siekt veľmi obtiažne. Pokiaľ fungujú vzťahy s rodinou a priateľmi, je nádej na odchod aj pod vplyvom niekoho iného, kto sa rozhodol sektu opustiť.

Ďalším dôvodom je strata dôvery vo vedenie skupiny. Môžu sa objaviť pocity úzkosti a viny nad činmi, ku ktorým skupina jednotlivca manipuláciou donútila a ktoré nezodpovedajú jeho pôvodnému hodnotovému systému. Práve v procese rozhodovania sa o samostatnom odchode by rodičia, priatelia a príbuzní mali využiť odbornú pomoc výstupového poradcu.

3. Výstupové poradenstvo

V zahraničí už dlho existujú centrá, ktoré sa špecializujú na problematiku závislosti na sektách. Pracujú v nich odborníci – väčšinou psychiatri alebo psychológovia, tzv. výstupoví poradcovia. Ich prístup je založený na budovaní vzťahu s členom sekty s cieľom pomôcť mu na základe objektívnych informácií prehodnotiť jeho zapojenie sa do sekty.

O pomoc zvyčajne požiada rodič alebo partner člena sekty. Výstupové poradenstvo vychádza z poznania, že zmanipulovaný človek nevie o tom, ani si to neuvedomuje, že bol (alebo stále je) manipulovaný, pokiaľ mu niekto nepomôže prehliadnuť a pochopiť prvky psychickej manipulácie. Práve preto vidia výstupoví poradcovia svoje poslanie v poskytovaní špecifických informácií o odhaľovaní zákerností a následkoch psychickej manipulácie.

Ďalšou formou odbornej pomoci bývalým členom siekt, aj ich blízkym, je podpora pri resocializácii, tzn. návrate ex-člena k sebe samému a do normálneho života. Môže to trvať 3 mesiace až 3 roky, podľa toho, v akej skupine bol, ako dlho, čo tam prežil, aké mal postavenie, či mu zostalo rodinné zázemie a podpora blízkych a ako sa zo sekty dostal.

Dôsledky členstva – problémy bývalých členov siekt a kultov

1. Fyzické problémy

Zdravie je vo väčšine siekt poslednou vecou, o ktorú sa treba starať. Mnohí bývalí členovia odchádzajú zo sekty bez zdravotnej starostlivosti a poistenia. Je preto veľmi dôležité a potrebné postarať sa o to, aby po odchode zo sekty absolvovali bývalí členovia čím skôr kompletnú zdravotnú prehliadku, hlavne pokiaľ trpia chronickým ochorením (cukrovkou, epilepsiou), boli vystavení infekčným alebo pohlavným chorobám. Samozrejme, že všetky deti žijúce v sekte musia po výstupe absolvovať očkovania proti detským ochoreniam, ktoré neabsolvovali v príslušnom veku.

Mnohé fyzické problémy spôsobuje aj dlhodobý kontakt s manipulátorom a psychická manipulácia, ktoré sú veľmi silným stresorom. Čím je kontakt častejší, tým sú prejavy stresu silnejšie. Stres je nešpecifická (to znamená, že nezáleží na tom, čo nás stresuje) reakcia prispôsobenia (adaptácie) organizmu na nejakú situáciu. Reakcia na stres začína zvýšeným vylučovaním hormónov hypotalamu, hypofýzy a nadobličiek - adrenalínu. Tieto hormóny vybudia človeka k zvýšenému výkonu, pretože ho fyzicky aj psychicky pripravujú (aktivujú) na zvládnutie záťaže. Pri bežnej záťažovej situácii je to pre človeka veľmi užitočné a dôležité pre zdárne zvládnutie stresu. Ovšem pri dlhodobom strese v sekte sa človek dostáva do začarovaného kruhu, keď mu neustále zvýšená hladina hormónov vyvoláva zdravotné problémy a negatívne pôsobí aj na psychické zdravie.

Telesné príznaky stresu

- Poruchy spánku – prebúdzenie uprostred noci, neschopnosť zaspáť.
- Ťažkosti s trávením – „hrča“ v hrdle, bolesti brucha, hnačky, žalúdočné vredy.
- Zvýšenie svalového napätia, čo spôsobuje bolesti chrbta, čelustí a svalov.
- Kožné poruchy – svrbenie, opary, vypadávanie vlasov.
- Sexuálne problémy – zníženie potencie aj apetencie (túžby).
- Gynekologické problémy – nepravidelná menštruácia, znížená plodnosť.
- Kardiovaskulárne príznaky – sťažené dýchanie, zvýšený krvný tlak, búšenie srdca.

Psychické príznaky stresu:

- Úzkosť, únava, depresia, strata sebadôvery, podráždenosť.
- Zníženie výkonnosti – ťažšie sa sústrediť, výpadky pamäte, spomalenosť a neschopnosť nadchnúť sa pre niečo.
- V správaní sa prejavuje podráždenosť, nepokoj, agresivita alebo útlm a pasivita.

2. Narušené medzil'udské vzťahy

Mnoho bývalých členov má problémy znova začať s normálnymi vzťahmi. Stáva sa to z viacerých dôvodov. Niektorí sa narodili v sekte alebo ich rodičia vstúpili do sekty keď boli ešte veľmi malí a preto ani nepoznajú zdravé medzil'udské vzťahy. V niektorých sektách sa podporuje promiskuita, prostitúcia a sexuálne zneužívanie. Vodca často určuje nielen výber manželského partnera, ale aj spôsob sexuálnych stykov a počet detí. Veľa ex-členov trpí ťažkosťami po tom, ako praktizovali mnoho rokov celibát odporúčaný v sekte.

Toto všetko zapríčiňuje strach z nových vzťahov a nedôveru k ľuďom. Zdôverovanie sa s najhlbšími pocitmi a myšlienkami je v sektách nebezpečné, pretože obvykle končí trestom. Preto si väčšina bývalých členov udržuje k ostatným veľmi rezervovaný postoj. Noví známi a starí priatelia môžu tiež zraniť bývalého člena tým, že sa čudujú, prečo sa práve on pripojil k takej pochybnej skupine. Veľmi ťažké sú pre ex-členov pokusy o vysvetlenie, prečo nie je človek schopný jednoducho zo sekty odísť. Museli by vedieť vysvetliť mechanizmus pôsobenia psychickej manipulácie a vznik závislosti a to je veľmi ťažké a aj nepochopiteľné.

3. Pocity osamelosti, smútok a hnev

Veľa bývalých členov siekt trpí silnými pocitmi osamelosti. Takmer všetci bývalí členovia prežívajú smútok, pretože opustiť skupinu znamená viacero strát. Stratu priateľov alebo rodiny, času, časti života, ktorý naplňal ich idealizmus, ale hlavne zmyslu života.

Smútok je zdravá reakcia na stratu. Pokiaľ je však skombinovaný so strachom, hnevom, pocitmi osamelosti a hanby, môže vyvolať depresívne stavy, s ktorými sa ľudská psychika vo väčšine prípadov do troch mesiacov vyrovná. Keď nie, mali by vyhľadať pomoc odborníka.

Objavenie sa prudkého hnevu voči sekte a jeho vodcovi je jeden z prvých znakov procesu uzdravovania z kultových zážitkov. Je to signál, že dotyčný dospel k poznaniu, že bol obeťou psychickej manipulácie. Pre mnohých je to aj najťažšia vec, s ktorou sa musia vysporiadať. Hnev je opäť zdravá reakcia na mnohé zranenia a útoky. Bývalí členovia často nevedia akým spôsobom majú vyjadriť tieto uzdravujúce emócie, pretože boli vedení k tomu, aby svoje negatívne pocity skrývali a popierali. Nesprávne preto namieria svoj hnev na tých, ktorí za to vôbec nemôžu alebo sami na seba. Hnev by mal byť pritom zameraný na sektu alebo jej vodcu a vedenie, pretože títo člena zneužívali a manipulovali.

4. Pretrvávajúce pocity viny a strachu

Väčšina siekt sa snaží zabrániť odchodu svojich členov. Zámerne preto u nich vyvolávajú strach zo života mimo skupinu, zo zlyhania, z posmechu a násilia. Pokiaľ člen odíde, úsilie získať ho späť môže mať podobu mierneho obťažovania (telefonáty, návštevy, posielanie literatúry) až po násilné incidenty. Je preto užitočné po odchode zo sekty zmeniť telefónne číslo na utajené, prípadne zmeniť aj zamestnanie alebo sa presťahovať. Zdá sa však, že väčšina siekt venuje svoju energiu viac získavaniu nových členov, než by vynakladala úsilie na znovuzískanie nespoľahlivých odpadlíkov.

Základom pre proces uzdravovania bývalého člena sekty je rozpoznanie, že strach je dôsledkom psychickej manipulácie. Pokiaľ sa bývalý člen prestane obávať odvety zo strany sekty, stále u neho pretrváva strach zo stretnutia členov sekty napríklad na ulici. Strach prežívajú aj tí, ktorí odchodom zo sekty opustili svojho partnera alebo deti, ktorí v sekte zostali. Akýkoľvek pokus nadviazať s nimi kontakt väčšinou skončí prerušením vzťahu.

Keďže sekty obviňujú členov za všetko zlé, bývalí členovia majú tendenciu v sebaobviňovaní pokračovať aj po odchode zo sekty. Prežívajú pocity viny z toho, že zranili rodinu, priviedli do sekty pri náboře priateľov a známych, z toho, že sa zúčastňovali na vedení kultových aktivít, ktoré boli proti ich etickým hodnotám (napr. aktivity spojené s klamstvami, žobraním, prostitúciou, pornografiou, násilím, drogami atď.). Primerané pocity viny nám môžu pomôcť vyhnúť sa starým chybám, ale nadmerné zabraňujú v poučení sa z týchto chýb. Bývalý člen preto potrebuje v prvom rade odpustiť sám sebe a na druhom mieste musí reálne zhodnotiť, či sa niektoré veci dajú odčiniť a pokúsiť sa to urobiť.

5. Nesamostatnosť a pasivita

Ľudia, ktorí strávili dlhší čas v sekte bývajú pasívni, pretože sú zvyknutí, že za nich rozhoduje niekto iný. Niektoré skupiny predpisujú prakticky každú aktivitu: čo a kedy jesť, čo si obliecť a robiť, hygienický režim aj miesto na spanie. Po vystúpení z manipulatívnej sekty sú členovia zaskočení, keď si majú vybrať šaty, ktoré si oblečú alebo sami objednať v reštaurácii jedlo. Svojou neschopnosťou pripomínajú malé deti. Mnoho bývalých členov hovorí o tom, že prijímajú skoro všetko, čo počujú, akoby stratili schopnosť kriticky hodnotiť a rozmýšľať. Aj malé poznámky priateľov alebo spolupracovníkov sú vnímané ako príkazy.

6. Zmenené stavy vedomia a pseudoidentita

Dlhodobý stres alebo neobvyklé životné situácie môžu narušiť celistvé fungovanie osobnosti. Jednotlivci sa môžu adaptovať na danú situáciu v sekte tým, že sa u nich vytvorí zmenená osobnosť alebo pseudoidentita (kultová identita). Pseudoidentita alebo tzv. kultové „ja“ postupne celkom prekryje pôvodnú identitu, pôvodné „JA“.

Človek, ktorý opustí prostredie sekty sa môže našťastie vrátiť späť ku svojej pôvodnej identite, je to teda zvrtný proces aj keď veľmi bolestivý a zdĺhavý. Tento proces sa zvyčajne nezaobíde bez niektorých psychických problémov. Epizódy návratu do kultovej identity a zmenenej osobnosti sa najviac objavujú hneď po odchode zo skupiny, ale u niektorých ľudí môžu pretrvávať týždne aj mesiace (podobne ako flashbacky u užívateľov drog).

Ex-členovia od ktorých sa v sekte vyžadovali dlhé meditácie, opakovanie modlitby, mantry, vizualizácie, alebo iné hypnotické postupy mávajú veľké problémy s koncentráciou

pozornosti. Často trpia pocitmi úzkosti, že upadnú náhle a nedobrovoľne do zmeneného stavu vedomia a nečakane ich prepadnú nekontrolovateľné spomienky na život v sekte.

Pod pojmom zmenený alebo vyšší stav duchovna sa v kultoch a sektách označujú stavy tranzu na hranici vedomia a podvedomia. Aj po odchode zo skupiny a opustení praktík navodzujúcich zmenený stav vedomia má táto naučená odpoveď tendenciu dočasne sa objavovať najmä pod vplyvom stresu, únavy alebo choroby. Inými spúšťacími mechanizmami môžu byť sluchové podnety (pieseň, mantra, žargón sekty, slovo, meno), zrakové podnety (obraz vodcu, symboly skupiny, určitá farba), čuchové podnety (parfém vodcu, jedlo, vôňa), pohyby (určité gesto, spôsob dotyku, potrasenie rukou) a chute charakteristické pre sektu.

7. Duchovné problémy

Najsmutnejšie a najťažšie pri stretnutiach s bývalými členmi siekt sú problémy s duchovnou oblasťou. Často opisujú zážitky v sekte ako duchovné znásilnenie. Prežívajú strach z večného zatratenia, apokalypsy, démonizujú realitu a cítia sa nehodní a vinní. Veľa bývalých členov siekt trpí silnými pocitmi osamelosti a izolácie. Niektorí sa vrátia ku viere, v ktorej boli vychovávaní, ale často sa stáva, že sa vrátia do svojich siekt alebo sa pripoja k inej deštruktívnej skupine, aby vyplnili prázdnotu vytvorenú opustením intenzívnych kultových zážitkov. Niektorí bývalí členovia sú veľmi opatrní a dlho nie sú schopní prijať akékoľvek nové duchovné hodnoty. Organizovaná skupina alebo cirkev nie sú pre nich prijateľnou možnosťou o ktorej by v krátkej dobe po vystúpení zo sekty dokázali uvažovať.

Ako sa môžeme chrániť a pomôcť sebe aj svojim blízkym?

Na úvod tejto kapitoly chceme uviesť jednoduché **všeobecné rady pre ochranu**: Pri kontakte s náborárom alebo pozvánkou na nejaké podujatie prekonajte prvotnú zvedavosť, nedávajte žiadny kontakt, nepodľahnite nátlaku, nič nepodpisujte. Najprv si overte, kto je organizátor a nájdite si o ňom všetky dostupné informácie. Až potom zvažujte svoju účasť. Veľa (aj opakovane) sa pýtajte na skupinu, vodcu aj učenie a trvajte na priamej a konkrétnej odpovedi. Keď sa vám niečo nepozdáva radšej povedzte „**NIE**“ a odíďte!

Nerobte nikdy žiadne zásadné rozhodnutia, keď ste unavení, nevyspatí, hladní, chorí, po dlhodobej námahe alebo v osobnej kríze.

Tu považujeme za dôležité osobitne povedať niekoľko slov rodičom vzhľadom k tomu, že mladí ľudia sú skutočne najohrozenejšou skupinou všetkými druhmi závislostí:

Priznať si otvorene, že sa naše dieťa stalo na niečom závislé, je veľmi ťažké. Rodičia možno niekde v podvedomí cítia, že sa s ich dieťaťom niečo deje hneď od prvých návštev skupiny alebo prvých experimentov s drogou, ale reagujú často neskoro. Niekedy až keď dieťa preruší štúdium a odíde zo školy, prípadne aj od rodiny, aby mohlo žiť v komunite s ostatnými členmi skupiny. Prečo potom hľadajú riešenie a odborníkov až tak neskoro?

Väčšina rodičov obyčajne pripisuje neobvyklé zmeny v správaní dospelávajúceho dieťaťa veku a puberte. Boja sa reakcie okolia a blízkej rodiny, keby sa s problémom vyšlo na svetlo a cítia vinu za zlyhanie vo výchove. Tváriť sa, že sa nič nedeje a „nevidieť“ problém je však len zdanlivo jednoduché a nenáročné riešenie.

Každý rodič, ktorého dospelávajúce dieťa sa dostalo do sekty, si praje, aby sa čím skôr vrátilo späť a opustilo ju. Je pochopiteľné, že prvou reakciou po zistení tejto skutočnosti sú pocity strachu a bezradnosti, čo často vyvoláva vzájomné osočovanie sa a hľadanie vinníka.

Potom je tu ešte druhá veľmi paradoxná stránka veci: rodič, ktorý s dieťaťom žije v jednej domácnosti, má o svojom potomkovi väčšinou minimálne informácie. Podobne ako v drogovej problematike, pokiaľ rodičia tvrdia, že ich dcéra vyskúšala dva razy marihuanu, pravdepodobná reálna situácia je taká, že užíva marihuanu pravidelne už niekoľko mesiacov alebo rokov, prípadne má za sebou aj experimenty s inými drogami.

To isté platí aj pri závislosti na sekte. Pokiaľ rodičia tvrdia, že ich syn sa bol len zo zvedavosti niekoľkokrát pozrieť na nejakú zvláštnu skupinu a oni majú o neho strach, od

syna sa pravdepodobne dozvieme, že navštevuje toto pochybné spoločenstvo už dlhší čas, prípadne je jeho aktívnym členom. Samozrejme, že tento model neplatí vždy a všade, ale často sa s ním v našej praxi stretávame, preto naň upozorňujeme.

Prvá základná rada, keď začne váš blízky navštevovať pochybné spoločenstvo:
Nepodľahnite panike a pokúste sa o všetkom v rodine pokojne (najlepšie na neutrálnej pôde, kde môže ťažšie prepuknúť ostrý konflikt) porozprávať. Pokúste sa predebatovať aj naše nasledujúce odporúčania a vyberte si z nich to, čo vám najviac vyhovuje a je pre vás aj vašu rodinu najsplniteľnejšie. Pomôže vám to nájsť ďalšie konštruktívne riešenia tohoto problému.

1. Navštívte odborníka - u nás sa špeciálne výstupovému poradenstvu zameranému na pomoc ľuďom v sektách venuje len veľmi málo odborníkov (aj to iba okrajovo). Väčšinou sú to psychiatri alebo psychológovia a len postupne vznikajú centrá, ktoré sa problematikou siekt zaoberajú – niektoré kontakty uvádzame v závere nášho materiálu.

2. Vyhľadajte si informácie o závislostiach a psychickej manipulácii v niektorej z odporúčaných kníh. Všetky náboženské, liečebné ani inak zamerané skupiny sa nedajú jednoducho rozdeliť na dobré a zlé, na sekty a neseckty, pretože tvoria široké spektrum - skôr môžeme hovoriť o tom, nakoľko sa v skupine vyskytujú prvky psychickej manipulácie, ktoré to sú a aký zhubný vplyv na zmenu osobnosti človeka môžu mať.

3. Vyhľadajte si informácie o konkrétnej skupine - najjednoduchšie sa dostanete k informáciám o sektách z ich vlastných letákov, ktorými sa snažia získavať ďalších členov. To sú však informácie jednostranné, ktoré by ste si mali doplniť z iných zdrojov: odborná literatúra, internet, špecializované telefonické a e-mailové informačné linky dôvery, rozhovory s bývalými členmi, časopisy Rozmer a Dingir.

4. Pozývajte blízkeho na návštevu, pokiaľ žije v komunite – pre člena sekty je veľmi dôležité vedomie „mám sa kam vrátiť“, najmä v období, keď sa rozhoduje, či v skupine zostane alebo z nej odíde. Návštevu by ste mali plánovať na viac dní, aby ste mohli spoločne prežiť čas pokojne, pretože v sekte je člen vystavený napätiu a vyčerpaniu.

Pozvite spolu s ním na návštevu rodiny aj jeho priateľa, ktorý mu bol blízky, alebo niekoho, kto je pre neho prirodzenou autoritou. Pošlite mu cestovné lístky ale neposielajte peniaze na nákup lístku. Nenúťte ho do aktivít, ktoré skupina striktnie odmieta a nebráňte mu v návrate späť, aby ste nestratili jeho dôveru. Uvarte mu jeho obľúbené jedlo, hovorte o príjemných veciach, pekných spomienkach a prežite spoločne príjemné chvíle, aby sa cítil dobre a bezpečne. Môže mu to pomôcť pri rozhodovaní o odchode zo sekty.

5. Dodržiavajte zásady rozhovoru s členom sekty:

- zameriavajte sa na pozitívne spomienky z rodinného života;
- snažte sa vylúčiť diskusie o skupine – pokiaľ k nim dôjde, neútočte, nepoužívajte slová ako „sekta“, „vymývanie mozgu“ a nedajte sa vťahovať do agresívneho prejavu;
- zamedzte ostrej diskusii, kde budú len argumenty „pre a proti“, ale zároveň poskytnite vecne základné informácie o skupine, ktoré ste získali štúdiom rôznych prameňov a ktoré sekta väčšinou zámerne zamlčuje;
- dajte jednoznačne najavo svoj nesúhlas s jeho členstvom v skupine, ale zároveň zdôraznite, že máte svojho blízkeho radi a že vám na ňom veľmi záleží – myslíte na to, že je lepšie odsúdiť konkrétne jeho nevhodné správanie, čo rozhodne neznamená odsúdenie celého človeka;
- nepresviedčajte ho aby vystúpil zo sekty a nezakazujte mu stýkanie sa so skupinou.

6. Nepodporujte svojho blízkeho peniazmi – väčšinou totiž všetky peniaze aj dary skončia v sekte, preto je lepšie venovať osobné veci, prípadne darčeky, ktoré sami vyrobíte.

7. Platíte za svojho blízkeho zdravotné a sociálne poistenie – pokiaľ je váš blízky v sekte, vo väčšine prípadov si túto povinnosť zanedbáva – mali by ste si tieto skutočnosti overiť a poistenie uhrádzať pre prípad, že by váš blízky potreboval zdravotnú a sociálnu starostlivosť, keby sa mu niečo stalo (okrem toho je to u nás zákonná povinnosť).

8. Ochráňte dedičstvo a jeho úspory – peniaze a majetok by mohli ľahko pripadnúť sekte, preto je lepšie dedičstvo vopred chrániť (aj pre neho do budúcnosti) – zablokovať účty a prípadne ho dočasne právne zbaviť dedičských nárokov aspoň kým je a bude v sekte. Rodine by ste mali vysvetliť takýto postup. Zdôraznite, že je to prejav vašej zodpovednosti a opatrnosti a v žiadnom prípade nejde o trest za vstúpenie do sekty.

9. Udržujete kontakt so svojim blízkym aj keď sa správa odmietavo a negativisticky – píšete mu listy, telefonujete, posielajte malé osobné darčeky, fotky zo spoločne prežitých chvíľ a dávajte mu všemožne najavo svoju náklonnosť aj keď s ním nesúhlasíte.

Veľmi dôležitá je pre rodičov, príbuzných a priateľov trpezlivosť. Rozhodnutie odísť zo sekty môže totiž vo vašom blízkom dozrievať niekoľko mesiacov, ale aj rokov. Vaša podpora a udržiavanie kontaktu sú jedným z mála dôvodov, prečo sa k odchodu zo sekty môže jedného dňa rozhodnúť a odhodlá sa ho aj vykonať.

O zhubných kultoch a sektách by sa dalo ešte veľa písať aj polemizovať. Nevenovali sme sa napríklad otázkam aké psychologické zákonitosti sa zneužívajú pri udržiavaní nových členov v sekte, fázam psychickej manipulácie, právnym problémom registrácie týchto skupín, rozdielom medzi cirkvou a deštruktívnou náboženskou skupinou a mnohým ďalším.

Možno nájdete odpovede na tieto otázky v odporúčanej literatúre. Pokiaľ budete mať po prečítaní nejaké pripomienky, budeme veľmi radi, keď nám poskytnete spätnú väzbu. Pomôže nám to pri tvorbe našich ďalších informačných materiálov.

Odporúčame na prečítanie:

1. ABGRALL, J.M.: **Mechanizmus sekt.** Praha, Karolinum 2000.
2. BŮCHNEROVÁ, B.: **Co máme vědět o sektách,** Praha, Amulet 1999.
3. FUNKE, K.: **Malý slovník sekt.** Kostelní Vydří, Karmelitánské nakl. 1998
4. ENROTH, R.: **Průvodce sektami a novými náboženstvími.** Praha, 1995.
5. HASSAN, Steven: **Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů.** Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno 1994.
6. HIRIGOYENOVÁ, M.: **Psychické týranie.** Bratislava, SOFA 2001.
7. KEDEN, J.: **Takzvané mládežnícke sekty a okultná vlna.** Lúč Bratislava
8. MACHÁČKOVÁ – DOJČÁR: **Duchovná scéna na Slovensku.** UVSC 2001
9. NAZARE – AGA, I.: **Nenechte sebou manipulovať.** Praha, Portál 1999.
10. NOVOTNÝ, O.: **Za cizím však nepůjdou.** Praha, Oliva 1996.
11. PORTERFIELDOVÁ, K.: **O sektách.** Praha, Nakl. Lidové noviny 1997.
12. ŠKVAŘIL, R.: **Had leze z víry.** Praha, Talpress 1995.
13. ŠTAMPACH, O. I.: **Náboženství v dialogu.** Praha, Portál 1998.
14. TOKARCZYK, M.: **Amway.** Audiozáznam C Lumen records z prednášky na vedeckom seminári Veda-Viera-Spoločnosť v Badíne 29. - 30. 3. 1996.
15. VOJTÍŠEK, Z.: **Netradiční náboženství u nás.** Praha, Dingir s.r.o. 1998.
16. **ROZMER, DINGIR** časopisy o sektách a nových náboženských smeroch

---

Kde môžete hľadať kontakty, informácie a pomoc?

Ústav pre vzťahy štátu a cirkví – ÚVSC

Jakubovo námestie 12

P.O. Box 57

810 00 Bratislava

tel.: 02/52 73 32 36; 02/52 92 04 08 e-mail: uvsc@duch.sk

Centrum pre štúdium siekt + redakcia časopisu Rozmer

Svoradova 3

811 03 Bratislava 1

tel.: 02/54 43 09 60; 02/54 43 14 68

internet: <http://www.rozmer.sk> e-mail: rozmer@sekty.sk

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů

Nádražní 17

150 00 Praha 5

tel.: 0042/02/ 57 31 46 46

internet: www.sekty.cz e-mail: sssnns@volny.cz

Krajská pedagogicko-psychologická poradňa

Mládežnícka 34

974 04 Banská Bystrica

tel.: 048/ 413 47 51; 413 47 52 <http://psycho.informacie.sk>

INTEGRA – Centrum prevencie v oblasti siekt

Centrum voľného času, ulica J. Kráľa 9, 974 01 Banská Bystrica

Tel.: 048/ 415 25 52 – poradňa a linka dôvery každý utorok od 16.00 – 20.00 hod.

internet: www.slovanet.sk/integra e-mail: integra@pobox.sk